

زیگموند فروید

روان کاوی از نگاه فروید

پنج سخن رانی

ترجمه

مهدی افشار

سرایش

سرنامه:	فروید، زیگموند ۱۸۵۶-۱۹۳۹ م. Freud, Sigmund
عنوان و نام پدیدآور:	روان‌کاوی از نگاه فروید: پنج سخنرانی / زیگموند فروید: ترجمه مهدی افشار
مشخصات نشر:	تهران: سرایش، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری:	۱۳۸ ص.
شابک:	978-964-9997-08-7
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا	
یادداشت:	عنوان اصلی: Five lectures on psycho-analysis, 1977
عنوان دیگر:	پنج گفتار در بیان روان‌کاوی.
موضوع:	روان‌کاوی.
شناسه افزوده:	افشار، مهدی، ۱۳۲۶ - ، مترجم
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۰ ۸۸ پ ۴۸ ف / BF ۱۷۲
رده‌بندی دیویی:	۱۵۰/۱۹۵۲
شماره کتابشناسی ملی:	۲۴۰۲۰۸۷

روان‌کاوی از نگاه فروید (پنج سخنرانی)

زیگموند فروید

ترجمه مهدی افشار

چاپ اول: ۱۳۹۰، تهران

لیتوگرافی: صدف چاپ: مهارت طرح جلد: محسن سعیدی

ناظر فنی: محمد زرگنده حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۹۷-۰۸-۷ ISBN: 978-964-9997-08-7

نشر سرایش: ۶۶۹۷۸۴۵۳ مرکز پخش: کلبه کتاب ۶۶۴۶۹۶۲۴

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۴		مقدمه ناشر
۵		مقدمه مترجم در ترجمه دوم
۷		مقدمه مترجم در ترجمه نخست
۱۱		پیش‌گفتار
۱۹		زیگموند فروید
۳۹		سخن‌رانی نخست
۵۹		سخن‌رانی دوم
۷۵		سخن‌رانی سوم
۹۷		سخن‌رانی چهارم
۱۱۷		سخن‌رانی پنجم
۱۳۲		جدول سیر تاریخی

مقدمه ناشر

با ظهور دانشمندان روانشناسی در نیمه قرن بیستم که اغلب از شاگردان فروید محسوب می شدند این علم از انحصار فروید خارج و در عرصه نقد و نظر گزاره های علمی فروید با تردید مواجه شد. پس از آن مباحث فروید به یک دانش تاریخی تبدیل و از عرصه عمومی به کنج دانشگاه ها عقب نشست.

اگرچه بخشی از نظریات فروید با تردید مواجه شد اما بنا به قانون ابطال پذیری علم چیزی از ارزش آن نکاهد. به هر حال این سرنوشت علم است که همانطور روزی گزاره های فروید با تردید مواجه شد گزاره های دیگر دانشمندان هم روزی با تردید مواجه شوند. اما از آنجا که حقیقت از تقابل با غیر حقیقت زاده می شود لذا از عبار گرفتن این نظریات جلوگیری باید کرد.

همین ضرورت باعث شده ما به عنوان ناشر به چاپ این اثر کلاسیک در حوزه روانشناسی اقدام نماییم تا با مطلع کردن دانشمندان و دانشجویان از محتویات این اثر و در تقابل نهادن گزاره های این علم با دیگر گزاره ها و اندیشه ها به نمایان نمودن نادرستی های علمی این اثر کمک کرده و با کوشش در نقد این اثر به پرده برداری از گزاره های درست و نزدیک تر به حقیقت تشویق نماییم و گرنه در باطل بودن بسیاری از گزاره های فروید امروزه کسی شک ندارد. در پایان لازم به توضیح است که غرض از ارائه این نظریات به معنی درستی یا تأیید تمام آنها نیست بلکه صرفاً به جهت آگاهی از نظریات فروید مطرح گردیده است.

مقدمه مترجم در ترجمه دوم

از انتشار نخست این اثر قریب به ۳۵ سال می‌گذرد و شگفتا که چه زود گذشت! چون برق و باد. آن روز که این پیش‌گفتار را رقم می‌زدم هنوز دوران خدمت سربازی را می‌گذراندم و می‌پنداشتم ترجمه‌یی کرده‌ام ماندگار که آرام‌بخش قلبم باشد، لکن پس از سال‌ها که در آن ترجمه بازنگریستم، احساس کردم در ترجمه آن روزگاران اگر چه کمتر دچار کژفهمی یا به اصطلاح misunderstanding شده‌ام، اما ترجمه چنگی به دل نمی‌زند.

هنگامی که جناب آقای زرگنده، دوست و همکار مدیر انتشارات سرایش پس از جست‌وجوی بسیار مرا یافتند، چه باورشان نمی‌شد که مترجم سی و اندی سال پیش هنوز رشته حیات را نگسلانده باشد، و اعلام داشتند که مایلند ترجمه آن روزگاران رفته مرا به دست نشر مجدد بسپارند، شگفت‌زده شدم و اظهار داشتم مایل نیستم امروزیان داوری‌یی از من داشته باشند که به روزگار نوجوانی‌ام باز می‌گردد و از ایشان خواستم فرصتی دهند تا دیگر بار به ترجمه اثر بپردازم؛ چه احساس می‌کردم نشر این اثر باید از ریشه تغییر کند، چه بایدم که دگر بار از ریشه برویم.

و امروز آن اثر را دیگر بار ترجمه کرده‌ام، راستش بیشتر به دلم نشست و احساس کردم جامعه کتاب‌خوان به آن اقبال خواهد کرد.

اما درباره فروید هنوز بر این باورم که فروید بزرگ مردی است که به کاوشی شگرف در درون بشر دست زده است و آن‌چه یافته به راستی

شگفت‌انگیز است. اگر حافظ شیرین سخن با گام زدن در طریقت عرفان به این اندیشه راه یافته است که می‌گوید:

در اندرون من خسته دل ندانم کیست

که من خموشم و او در فغان و در غوغاست

فروید با کاویدن ذهن به این اندیشه راه یافته است که در بخش ناآگاه ذهن چه حوادثی در حال وقوع است و چگونه انسان‌ها دست به سرکوب خواست‌ها و آرزوهای‌شان می‌زنند، و چگونه جامعه متمدن بسیاری از آرزوهای بشر را منکوب می‌کند و سرانجام چگونه برخی با سرکوب آرزوهای‌شان، طریق تعالی می‌پیمایند و به هنر روی می‌کنند و برخی دیگر به خود ویرانی می‌رسند.

مجلد حاضر متضمن پنج سخن رانی است و فروید ضمن این پنج نشست با مردمی که حرفه‌شان پزشکی نیست، موضوعات پیچیده روان‌شناسانه را به شیوه‌ی روشن و شفاف و قابل فهم عموم بیان داشته است. با این اندیشه که انسان‌ها نگاهی داشته باشند خردورزانه‌تر به رفتارهای‌شان، و مترجم نیز با این اندیشه و این امید دیگر بار به ترجمه اثر دست زده است.

مقدمه مترجم در ترجمه نخست

شناخت حالات نفسانی یکی از مهم‌ترین رشته‌های علوم انسانی به شمار می‌رود و اگرچه به ظاهر این شناخت به تازگی صورت گرفته و هنوز نویاست، ولی بدون تردید دانشی انسان‌ها درباره این رشته به سال‌های دور باز می‌گردد از جمله از آرای هندیان، یونانیان و رومیان باستان مطالبی در این زمینه می‌توان یافت. ولی این شناخت به صورتی ناقص صورت گرفته و کسی از این دانش، اطلاع کاملی ندارد. در قرن اخیر (قرن بیستم) بود که روان‌شناسی به صورت یک علم مستقل و جدا از فلسفه پای گرفت و محققان برای پی بردن به رازهای روان، دست به تجربه و تحقیق و آزمایش زدند.

یکی از جمله پیشگامان که بر این علم سر و سامانی بخشید فروید بود. بدون تردید وی یکی از نوایغ عصر ما به شمار می‌رود و اگرچه برخی از نظریات وی مورد تأیید قرار نگرفته و مردود شناخته شده ولی اکثر تئوری‌ها و فرضیات او قابل قبول بوده و دارای استحکام خاصی است. در هر دوره‌یی عده‌یی ظهور می‌کنند که با سکون می‌ستیزند و افکار را به جلو سوق می‌دهند. در ادوار گذشته دانشمندانی چون سقراط، افلاطون، ارسطو، کپرنیک، گالیله و در عصر ما اینیشتن، راسل و فروید پای در عرصه علم گذاشته و موجب پیشرفت‌های علمی در عرصه‌های گوناگون شدند.

بدون تردید و بدون تعصب و اغراق روان‌شناسی همگام با سایر علوم در پیشبرد اندیشه انسان به سوی مقصدی والا و عالی کوشیده است و از جمله دانش‌هایی است که به سرعت بشریت را به پیش خواهد راند. به خوبی آگاهم که در ترجمه این کتاب زبانی رسا و گویا را به کار نگرفته‌ام و یحتمل، گاه در برگرداندن کلمات به خطا رفته‌ام بالاخص آن‌که گاه برای یافتن اصطلاحات معادل و دقیق دچار اشکال می‌شده‌ام، از این روی ناچار بوده‌ام که به جای کلمه معادل، عبارتی را که نمایش‌گر معنی آن کلمه بوده است به کار برم.

کتاب حاضر شامل دو فصل است فصل اول دربارهٔ کنفرانس‌ها و نطق‌هایی است که فروید دربارهٔ روان‌شناسی در دانشگاه آمریکا ایراد داشته. فروید تقریباً در ضمن این پنج جلسه سخن‌رانی بیشتر تئوری‌های خود را بیان داشته است.

فصل دوم کتاب دربارهٔ گفت‌وگوی یک شخص عامی با فروید است. در این فصل بحث پیرامون این مطلب است که آیا معالجات روانی باید به وسیله یک پزشک صورت گیرد و یا افراد عامی و غیر پزشک که مطالعات مبسوطی در این زمینه داشته باشند نیز اجازه روان‌کاوی و روان‌شناسی را دارند.

فروید ضمن پاسخ‌گویی به این سؤال مباحث علم روان‌شناسی و امور روانی را مطرح کرده و با فرد عامی به بحث می‌نشیند. تئوری‌ها و فرضیاتی که فروید در ضمن پنج نشست خود ایراد داشته نشانگر دانش فروید درباره روان است، دانشی که به گنجینه‌یی غنی می‌ماند.

با شناخت تئوری‌های فروید راه تازه‌یی در پیش روی خواننده باز می‌شود خواننده ضمن مطالعه این دیدگاه‌ها متوجه می‌شود که ضعف‌های انسان از کجا و از چه منبعی سرچشمه و منشأ می‌گیرد.

توجه فروید بیشتر بر کودکی انسان‌هاست، وی معتقد است که پایه و

اساس کلیه نابسامانی‌های روانی در زمان کودکی گذارده می‌شود، آن‌گاه که اگو (خود) ضعیف و آسیب‌پذیر است و آمادگی برای پذیرش هرگونه ضربه‌یی را ندارد.

فروید هم‌چنین توجه خاصی بر امور جنسی در کودکان مبذول می‌دارد و عقیده دارد که بسیاری از رنج‌های روانی در نتیجه ارضانشدن خواهش‌های دوران کودکی است.

فروید با آن‌که ارضا شدن خواهش‌های جنسی را خواهان است با بی‌بندبازی و آزادی کامل امور جنسی مخالفت دارد.

با مطالعه در آثار فروید متوجه هشدار می‌گردیم که وی به‌طور ضمنی بر همگان می‌دهد و آن اصول تربیتی و توجه دقیق به پرورش کودک است.

چه همان‌طور که فوقاً اشاره شد فروید کلیه آلام روانی را نتیجه نابسامانی‌های دوران کودکی می‌داند. امید است با مطالعه در آثار فروید بیشتر به فکر کودکان خود باشیم.

مهدی افشار

بهار ۱۳۵۲

پیش‌گفتار

فروید در تمام طول زندگی‌اش مشتاق و آماده بود تا شرح کاملی از یافته‌ها و دیدگاه‌های خود را که جنبه غیر تخصصی و غیر فنی دارد، و قابل فهم برای عموم مودمی با دانش و استعداد یا دریافت متوسط هستند منتشر کند. پیش از این اثر، تعداد زیادی از این گونه آثار عامه فهم یا شبه عمومی، که می‌توان آن‌ها را از جمله آخرین آثار وی دانست، در میان دیگر آثار فروید یافت شده است. مجلد حاضر یکی از جمله آثاری است که برای عموم مردم، با دانشی متوسط نگاشته شده. مجلد دوم که به صورت کتابی مستقل انتشار خواهد یافت با یک فاصله تقریباً بیست ساله رقم زده شده و به همین دلیل فرصتی به دست می‌دهد تا با مطالعه هر دو کتاب سیر تکامل و تکوین اندیشه‌های فروید را تقریباً از نخستین سال‌های شکل‌گیری‌اش، تا تقریباً آخرین سال‌های زندگی فکری‌اش مشاهده کنیم. مهم‌ترین آثار توصیفی و تشریحی فروید، یک رشته سخن‌رانی یا تقریرات طولانی است که در دانشگاه وین به هنگام جنگ جهانی اول ایراد کرده و در انگلیس با عنوان تقریرات مقدماتی در باب روان‌کاوی انتشار یافته است.

مجلد نخست از این دو جلد که اکنون پیش روی شماست مجموعه سخن‌رانی‌های دیگری از فروید است که البته بسیار کوتاه‌تر از سخن‌رانی‌هایی است که در آلمان ایراد داشته بود، و نیز کوتاه‌تر از آن‌هایی

است که چند سال بعد از آن، در سال ۱۹۰۹ ایراد کرد.

در آن زمان، فروید در خارج از محافل تنگ و محدود وین و زوریخ چندان شناخته شده نبود و به راستی وقتی در دسامبر ۱۹۰۸ دعوت‌نامه‌یی دریافت داشت که فراخوانده شده بود تا چند سخنرانی در آمریکا ایراد کند، آن دعوت را با شگفتی همراه با خرسندی پذیرا شد.

دعوت به سخنرانی از سوی استانی هال^۱، رئیس دانشگاه کلارک^۲ در ورستستر ماساچوست^۳ ارسال شده بود. کلارک خود یک روان‌شناس آکادمیک و تجربه آموخته شناخته شده بود، و این دعوت به مناسبت جشن بیستمین سالگرد تأسیس دانشگاه در سپتامبر ۱۹۰۹ صورت گرفته بود.

فروید خود در این باره می‌گوید: «وقتی پشت تریبون سخنرانی در دانشگاه کلارک ایستادم، در نظرم آمد که یکی از آرزوهایم که غیر ممکن می‌نمود تحقق یافته است. با این سخنرانی، روان‌کاوی، دیگر محصول توهم نبود، بلکه بخشی ارزشمند از یک واقعیت بود.»

یونگ که در آن زمان دستیار شاخص فروید بود، او را در این سفر همراهی می‌کرد. او نیز دو سخنرانی در آن دانشگاه ایراد داشت و همانند فروید مورد توجه و احترام بسیار قرار گرفت.

از دیگر حامیان و طرف‌داران فروید که بعدها شهره شدند می‌توان از ارنست جونز^۴، آ.آ. بریل^۵ و ساندور فرنسی^۶ نام برد که همگی در آن محفل سخنرانی حضور داشتند. درباره این سخنرانی‌ها، فروید نکاتی را متذکر می‌شود:

«در صبح هنگام، قبل از شروع سخنرانی‌ام من و ساندور فرنسی

1. Stanley Hall

2. President of Clark University

3. Worcester, Massachusetts

4. Ernest Jones

5. A.A.Brill

6. Sandor Ferenczi

در برابر ساختمان دانشگاه قدم می‌زدیم. از فرنسزی پرسیدم امروز انتظار دارید چه مطالبی را بیان دارم. او طرح کلی‌یی از آنچه باید نیم ساعت بعد می‌گفتم اظهار داشت و من آن را در سخن‌رانی‌ام جای دادم.»

واقع امر سخن‌رانی‌هایی که به زبان آلمانی ایراد شده بود، توسط فروید مکتوب و نگاشته نشده بود و در پایان همان سال بعد از بازگشت به وین، فروید آن‌ها را مکتوب کرد. ارنست جونز می‌گوید آنچه را فروید بر زبان رانده بود، با آنچه را که به نگارش درآورده بود، چندان تفاوتی با هم نداشت.

اولین بار که این مجموعه سخن‌رانی (پنج سخن‌رانی حاضر) به زبان انگلیسی منتشر شد (توسط اچ. دبلیو. چیس^۱ ترجمه شده بود) در سال ۱۹۱۰ در *جورنال روان‌شناسی آمریکا* به چاپ رسید و متن آلمانی آن مدت کوتاهی بعد در معرض افکار عمومی قرار گرفت.

در طول سال بعد این سخن‌رانی‌ها با استقبال عظیمی مواجه شد و به زبان‌های مختلف انتشار یافت و بدین گونه بود که برای نخستین بار نام فروید در محافل علمی بین‌المللی مطرح گردید و این سخن‌رانی‌ها نقطه آغازین حضورش در محافل علمی و تخصصی بود.

حال و هوای محافلی را که او نامش در آن‌جا مطرح شده بود، می‌توان از زبان و تفسیر یکی از شخصیت‌های شاخص دانشگاه کانادا باز شناخت. او می‌گوید:

«هر خواننده عادی آثارش ممکن است فروید را آدمی بداند که طرف‌دار عشق آزاد و بدون قید و شرط است، عشقی که همه رشته‌های انقیاد را از هم بگسلد و بازگشتی به دوران توحش داشته باشد. در هر خواننده عادی امروزی، دیگر این سخن‌رانی‌ها، حیرت او را بر نمی‌انگیزد

هر چند که از آن‌ها بسیار خواهد آموخت. واقع امر این‌که به رغم همه مباحثاتی که صورت گرفته این همه پیچیدگی‌ها و ویرایش‌هایی که در متون روان‌کاوی شده و همه مطالبی که بعد از آن سخن‌رانی‌ها درباره روان‌کاوی گفته شده، این پنج سخن‌رانی مقدماتی، تصویری جامع و فراگیر و کامل عرضه می‌دارد و اگرچه مقدماتی از موضوع به دست می‌دهد، لکن به کمترین اصلاحات و ویرایش‌ها نیازمند است.»

دفتر یا مجلد دوم که متضمن بخشی مفصل درباره روان‌کاوی از منظر نگاه یک فرد غیر پزشک یا عادی است و "مسأله تحلیل عامیانه" عنوان گرفته، در فضایی کاملاً متفاوت از فضای تکوین این پنج سخن‌رانی، شکل گرفته است و دیدگاه فروید دیدی کاملاً متفاوت و در حال و هوایی دیگر بوده است. به هنگام نگارش این رساله مفصل، فروید دیگر شهرتی به دست آورده بود و شاید به غیر از وین، روان‌کاوی در همه کشورهای پیشرفته جهان تدریس می‌شد و کسانی که دست‌اندرکار روان‌کاوی بودند، محافل و مراکز متشکل و سازمان‌یافته‌بی در همه کشورهای بزرگ جهان داشتند. عملاً اثری که در مجلد دوم با آن مواجه‌ایم در آستانه حادثه‌یی نگاشته شده بود که تنها می‌توان آن را در سطح روستایی دانست. موضوع از این قرار بود:

در اواخر بهار سال ۱۹۲۶ جریاناتی در وین بر ضد تئودور ریک^۱ یکی از اعضای برجسته غیر پزشکی در جامعه روان‌کاوی وین در حال شکل‌گیری بود. فروید برای آن شخص احترام بسیار قابل بود. تئودور ریک از سوی مردی که تحت درمانش قرار داشت به نقض یک قانون قدیمی اتریش یعنی به اتهام «فریب کاری» یا «فریب از طریق زبان»، متهم شده بود. به موجب این قانون هیچ کس اجازه نداشت که بدون داشتن مدرک پزشکی به درمان بیماران بپردازد.

فروید بی‌وقفه مداخله کرد و با همه توان در حمایت از تئودور ریک

وارد مآجرا شد. او به طور خصوصی با یکی از مقامات عالی‌رتبه کشور وارد گفت‌وگو شد و برای رفع این مشکل، اقدام به تدوین مقاله‌یی مفصل با عنوان «مسأله روان‌کاوی یک فرد عامی» کرد که در پاییز همان سال منتشر شد.

تئودور ریک تبرئه شد، یک به جهت آن‌که شواهد و مدارک کافی بر ضد او وجود نداشت و دیگر آن‌که به جهت مداخله حامیان فریود و مقاله ارزش مندی که نگاشته بود. و بدین گونه دعوا فیصله یافت.

اهمیت عملی این موضوع پیشتر متوجه کشورهایی است که فعالیت‌های درمانی آن‌ها قانوناً محدود به پزشکان صاحب صلاحیت است. برای مثال در انگلستان این محدودیت قانونی وجود ندارد و در این کشور هر کس می‌تواند به هر صورت به درمان بپردازد. به شرط آن‌که دعوی نکند که پزشک است و نیز آماده باشد که عواقب قانونی آن را بپذیرد.

اما این موضوع، مباحثات تخصصی‌تری را موجب شد که عمدتاً در محافل روان‌کاوی ادامه یافت. برخی از روان‌کاوان با فریود مخالفت کردند و گفتند تنها پزشکان صاحب صلاحیت باید اجازه داشته باشند که به درمان از طریق تحلیل روانی دست بزنند. به خصوص در آمریکا این بحث اوج بیشتری گرفت زیرا در برخی از ایالت‌های آن کشور، قانون ضد «زبان بازی» وجود ندارد و انجمن روان‌کاوی آمریکا مخالفتی ندارد که غیر پزشکان را به عضویت خود بپذیرد. و افراد غیر پزشک نیز می‌توانند عضو فعال انجمن شوند. در مورد انگلستان وضع اندکی تفاوت می‌کند جامعه روان‌کاوی بریتانیا با پذیرش عضویت افراد علاقه‌مند بدون داشتن مدرک رسمی پزشکی موافقت دارد؛ به شرط آن‌که آن فرد همواره تحت نظارت یک پزشک به درمان بپردازد.

اما این مباحثات محلی و داخلی چندان مورد علاقه و توجه عموم خوانندگان نیست و دلیلی هم ندارد که در این خصوص پای فریود را به

میان بکشیم به صرف این که از تنودور ریک دفاع کرده است.

از این منظر بود که فروید از فرصت بهره گرفت تا بهترین و فشرده ترین رسالات و مطالب خود را برای مردم علاقه مند - غیر پزشک - درباره روان کاوی بیان کند. این مقاله که در مجلد دوم آمده نه تنها روشن و شفاف و زود یاب و فراگیر، بلکه سرگرم کننده و دلنشین نیز هست، و گفت و گوهایش زمینه را برای معرفی زیان طنز آلود فروید هموار گردانده است. مقاله حاضر هم چنین این امتیاز را دارد که تصویری از دیدگاه های فروید در آخرین صحنه ها و لحظه های تکوین عقایدش به دست می دهد. مقایسه یی بین این دو مجلد (پنج سخن رانی و مسایل گفت و گوی فروید با یک غیر متخصص) بسیار آموزنده است. خواننده درخواهد یافت که این پنج سخن رانی متضمن طرحی کلی از فرضیات مبنایی فروید از طبیعت پویا و پر تحرک فرایندهای ذهنی است که متأثر یا تحت تابعیت رابطه علت و معلولی است و نگاهی دارد به ملاحظات مؤکدی که او را سوق می دهد به تمایز بین حوادث و وقایع ضمیر آگاه و ناآگاه در ذهن. و به مفاهیمی که بیانگر وجود تعارض و تضاد و سرکوب است.

این دو دفتر توضیحات و آگاهی هایی در باب شیوه های طرح شده توسط فروید برای کندوکاو در ذخایر و محتویات ضمیر آگاه و یافته های او در این بخش از ناآگاه ذهن به دست می دهد. بالاخص آگاهی هایی درباره تمایلات و هیجانات جنسی در کودکان و عقده ادیب عرضه می دارد که برای خواننده تأمل و توجه برانگیز است.

به همه این مطالب و عناوین به شیوه عمیق تر و گسترده تری در کتاب دوم پرداخته شده است؛ کتابی که روان کاوی برای همه عنوان گرفته است. در این دفتر بحث در باب ریشه ها و علل بیماری های نوروتیک با تفصیل و شرح بیشتری مطرح شده و نیز به مشکلات کلینیکی که ریشه در اضطراب و احساس گناه دارد به عنوان یک جنبه نظری پرداخته و سرانجام به ماهیت غریزه و نقش لذت و اصول واقعیت توجه شده است.

تفاوت اصلی بین این دو شرح یا دو متن در این است که در یکی فروید آنچه را که به تازگی یافته و درک کرده بیان داشته که می‌توان به آن عنوان، توصیفات ساختاری ذهن داد، که دارای تقسیم‌بندی‌های کارکردی «نهاد» (اید)، «من» (اگو) و «من برتر» (سوپر اگو) است. این روش جدید از طبقه‌بندی امور اساساً بدین منظور صورت گرفته تا همه وجوه کلینیکی و نظری موضوع را تبیین کند. سرانجام از نظر پردازش به بحث اصلی یا محوری، فروید توضیحات مفصل‌تری در مقایسه با کتاب نخست در باب فرایندهای درمانی و مکانیسم آن داده است.

www.ketab.ir